

requisita, sine qua lex naturalis ipsum non obligaret. Quod si vero princeps promississet, aut jurasset legum a se conditarum observantiam, tunc etiam directe iis obstringeretur vi pacti, aut juramenti præstiti, quo quis seipsum constringere, atque obligare potest.

273. *Papa est subjectus legi divinæ. An etiam teneatur præcepto ecclesiastico confessionis, vel communionis paschalis?* — Ex dictis inferitur, quod, licet summus Pontifex teneatur toties confiteri, et communicare, quoties urget præceptum divinum confessionis sacramentalis, et sacræ communionis (nam legi divinæ etiam summus Pontifex est subjectus, imo eandem usque ad animam et sanguinem confirmare debet, can. *Sunt quidam*, 25. q. 1.) adhuc tamen ex præcepto ecclesiastico, de quo habetur mentio, in c. *Omnis utriusque sexus de Pœnitent. et remis.* Papa non teneatur ad semel in anno confitendum, vel ad communicandum in Paschate vi coactiva, ita ut subjaceat pœnis ibidem in transgressores taxatis: bene tamen vi directiva, adeo ut si id facere negligeret, peccaret. Covarruvias in c. l. e. *Alma mater*, p. 1. § 1. num. 6. Barbosa, part. 1. *Jur. Ecclesiast. univ.*, cap. II, num. 187. Pagnanus in c. *Canonum statuta*, n. 57. et seqq. h. t. et alii. Et in hoc sensu accipiendum est illud, quod refertur in can. *Confidimus*, 25. q. 1. ubi Gelasius Papa inquit, « id, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, nullam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quam primam, » cum similibus. Idem dicendum de aliis legislatoribus, quamvis secluso scandalo, et damno seu injuria tertii, peccatum principis propriam legem transgredientis raro esse mortale, asserat Tannerus, tom. II, disp. 5. q. 6. n. 22.

274. *Hæretici obligantur constitutionibus ecclesiasticis.* — Quæritur III. Utrum hæretici obligentur constitutionibus ecclesiasticis? Resp. Licet hæretici de facto resistent constitutionibus pontificiis pro toto orbe christiano laïcis, nihilominus de jure istis obligantur. Ita Layman in c. *Canonum*, n. 2. h. t.; Engel eod. n. 16, et communis aliorum; adeo ut Jugo, tom. III, in III part. disp. 15. sect. 7. n. 147. absurdissimum fore dicat, si quis negaret hæreticos legibus ecclesiasticis obligari. Ratio est, quia hæretici per baptismum, ac fidem Christi receptam, jam sunt ingressi Ecclesiam, ejusque mem-

bra effecti; ergo manent obligati legibus ipsius. Et certe, si hæretici non obligarentur constitutionibus ecclesiasticis, frustra tot leges pœnales in jure canonico, toto titulo, de *Hæretic.* et aliis constitutionibus ecclesiasticis, contra hæreticos latae fuissent.

275. *Nec obstat, quod resistent Ecclesiæ, ejusque constitutionibus.* — Nec obstat, quod hæretici resistent Ecclesiæ, ejusque constitutionibus. Resp. enim hoc neutiquam eos excusare; cum ex suo delicto, atque perfidia, nemo debeat reportare commodum, ut puta exemptionem a legibus ecclesiasticis, l. *Nemo ex suo*, ff. de *Reg. jur.*, ibi: « Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest, » cum concordantiis. Quinimo hæretici de facto pertinaciter non obtemperantes legibus ecclesiasticis (quibus tamen de jure sunt adstricti) eo amplius peccant: « Cum tanto sint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, » ut notatur c. ult. de *Consuet.*

276. *Quatuor sunt conditiones, ut quis simpliciter, ac fructuose sit in Ecclesia. Hæretici simpliciter ac fructuose non sunt in Ecclesia; bene tamen secundum quid.* — Nec ulterius obstat, quod hæretici censeantur esse extra Ecclesiam, eo quod sint excommunicati, et veluti membra abscissa reputentur, juxta illud sancti Apostoli ad *Galat.* cap. v, 12. *Utinam abscindantur, qui vos conturbant!* ac proinde non videantur posse obligari legibus Ecclesiæ. Resp. enim, hoc neutiquam obstat: quia, licet hæretici simpliciter loquendo, ac fructuose, communicando videlicet etiam in communibus suffragiis fidelium, non sint in Ecclesia (ad hoc enim requiruntur sequentes quatuor conditiones. — I. Vera fides. — II. Baptismus, seu character baptismalis. — III. Unio cum visibili Capite Ecclesiæ, seu summo Pontifice. — IV. Unio cum cæteris membris Ecclesiæ; prout inter alios observat Tannerus, tom. III, disp. 1. q. 3, n. 52 et seqq.). Adhuc tamen hæretici sunt in Ecclesia secundum quid, id est ratione characteris baptismalis, utpote indelebilis; et hinc, ne ex suo delicto reportent commodum, tenentur legibus Ecclesiæ, quantum est de jure, et nisi forsitan aliquos ignorantia invincibilis, vel alia justa causa, qualis inter ipsosmet catholicos quandoque intervenit, excuset.

277. *An hæretici se habeant ut membra abscissa.* — Neque urget assumpta paritas de membro abscisso a corpore physico homi-

nis, et membro abscisso a corpore mystico Ecclesiæ. Nam, ut taceatur, quod similitudines non currant quatuor pedibus, assumpta paritas non est omnimoda. Siquidem in nostro casu manet adhuc aliquale vinculum characteris baptismalis, æstque in libera potestate hæretici, peccata vera poenitentia, rursus incorporari mystico corpori Ecclesiæ, quandoque voluerit: secus dicendum de membro abscisso a corpore reali, et physico hominis.

278. *Judæi, pagani et catechumeni, non obstringuntur meris ecclesiasticis constitutionibus.* — Quæritur IV. Quid censendum de Judæis, paganis, et catechumenis, quoad obligationem constitutionum ecclesiasticarum? Resp. Tales necdum baptizati non obstringuntur sacris canonibus, sive constitutionibus ecclesiasticis, nisi quatenus hæc continent jus naturale, vel divinum. Ita communis præserim theologorum; adeo ut inter alios Castro-Palao part. I. tract. III. disp. 1. punct. 14. § 2. et Herinex disp. 3. de *Legib.* q. 14. num. 127. certum esse dicant, quod infideles nullis ecclesiasticis legibus teneantur: quamvis nonnulli ex canonistis, præsertim antiquioribus, ob rationes loco objectionum afferendas, contrarium teneant.

279. *Idque multipliciter probatur.* — Concilio hæc fundatur comprimis in sacris paginis: nam divus Apostolus, I *Cor.* v, 12, 13 inquit: *Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare? Nam eos, qui foris sunt, Deus judicabit.* Atqui infideles, et catechumeni, adhuc foris sunt, juxta mentem Apostoli: ergo. Minus patet: quia tales nondum sunt ingressi Ecclesiam per baptismi januam, ac proinde etiam non censentur esse foris; alioquin nullus hominum daretur, qui juxta dictum Apostoli foris esset. Concordat c. *Gaudemus de Divort.* ubi expresse Pontifex fatetur, quod infideles, et pagani, « Constitutionibus canonicis non arctantur: quid enim ad nos, secundum Apostolum eundem, de his, quæ foris sunt, judicare? » Idemque supponere videtur concilium Trident. sess. 14. cap. II, ibi: « Cum Ecclesia in remissionem judicium exerceat, qui non prius in ipsam per baptismi januam fuerit ingressus: » Accedit ratio, quia leges non possunt imponi aliis, quam subditis: atqui pagani, alique necdum baptizati, non sunt subditi Ecclesiæ, utpote quam per baptismi januam necdum sunt ingressi, ergo.

280. *Quia ratione in jure canonico habetur*

integer titulus, de Judæis et Sarracenis? — Objicies I. In jure canonico habetur libro V. *Decretalium*, integer titulus, de *Judæis, et Sarracenis, ac eorum servis*; ergo hi astriunguntur canonibus, aliisque legibus ecclesiasticis. Resp. neg. consequent. Quia imprimis canones ibidem contenti, dum quidpiam directe præcipiunt Judæis, procedunt solum de Judæis, qui existunt in temporali territorio Romani Pontificis, aut aliorum prælatorum ecclesiasticorum, vel principum christianorum, quibus proinde non minus, quam aliis subditis, pro ipsorum pacifica inter christianos collocatione, horumque legitima indemnitate conservanda, merito Pontifex certas leges præscribere potuit, et præscripsit. Et hoc ita factum esse, patet ex inscriptionibus diversorum capitulorum præfati tituli *De Judæis*, utpote quæ vel in concilio generali Lateranensi sub Alexandro III. aut Innocentio III. decreta fuerunt, vel in aliis occasionibus ad diversos Ecclesiæ prælatos rescripta. Deinde plures canones, in memorato titulo *De Judæis*, etc. contenti, directe latifuerunt pro christianis, eosque obligant: ut puta, quod christiani non habitent in domibus Judæorum, c. *Judæi*, 5. eod. Quod christiani Sarracenis non deferant arma, nec alia ad christianorum impugnationem necessaria, c. *Ita quorumdam*, 6. etc. *Quod olim*, 12. eod. Item, ne christiani sint in familiari servitio Judæorum, c. *Ad hæc*, 8. etc. *Et si Judæos*, 13. eod. cum similibus.

281. *Objiciuntur plures canones in contrarium.* — Objicies II. In c. *Canonum statuta*, h. t. expresse præcipitur: « Canonum statuta custodiantur ab omnibus. » Idemque repetitur in cap. ult. h. t. illis verbis: « Quoniam constitutio apostolica Sedis, omnes astringit. » Et concordat cum *Canonum*, 9. q. 3, ibi: « Sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habet judicandi. » Item in Extravag. *Unam sanctam, de Majorit et obed.* §. fin. inquit Pontifex: « Roratus esse Romano Pontifici omni humana creaturæ, definimus, et pronuntiamus omnino esse de necessitate salutis. » Hæc facit vulgatum illud dictum Innocentii, et Abbatis in d. c. *Canonum statuta*, num. 2, h. t. asserentium, quod « Conditori canonis, et Vicario Creatoris, omnis creatura est subjecta. » Ergo etiam Judæi alique infideles, conditori canonis sunt subditi, ejusque legibus ecclesiasticis obligantur: nam dictio *Omnis*, toties repetita, est generalis; et qui dicit *omnia*, nihil excludit,

can. *Si Romanorum*, dist. 19. etc. *Solita. de Majorit. et obed.*

282. *Ob quos non pauci canonistæ oppositam tenuerunt.* — Ob has, et alias consimiles rationes, Innocentius in c. *Quod super his*, n. 3. *de Voto*, tenet, quod Papa, qui est vicarius Jesu Christi, potestatem habeat non tantum super christianos, sed etiam super infideles. Eamdem sententiam sequitur Abbas in d. c. *Quod super his*, n. 12, asserens, quod si crimina sint ecclesiastica, Papa possit exercere jurisdictionem contra infideles, sicut contra fideles. Idemque, post Hostiensem, Joan. Andream, et alios, quos citat, novissime tradit Fagnanus in c. *Canonum statuta*, n. 55. et seqq. h. t. hinc concludens num. 79 et 81, quod infideles, utpote subjecti Papæ etiam ligentur ejus statutis, saltem in materia ipsis adaptabili: quia forum sortiri, et statutis ligari a pari procedunt, c. *Ut animarum. de Constitut.* in 6.

283. *Respondetur ad dictos canones.* — Verum hæc sententia ab aliis, præsertim theologis, passim relinquitur: tum ex eo, quia si Romanus Pontifex in omnes infideles directe exerceret jurisdictionem, nulli penitus remaneret, qui foris essent, contra allegatum dictum divi Apostoli I *Corinth.* v. 12. *Quid mihi de iis, qui foris sunt judicare*; tum quia alii canones n. 279 allegati, e diametro pugnant contra hanc sententiam, neque istam convincunt allegatæ rationes, ut patebit ex earum solutionibus. Unde salva omni reverentia, Romano Pontifici, veluti conditori canonum, Christique in terris vicario undequaque debita, ad propositam objectionem dicitur, et respondetur negando consequentiam: nam proxime allegati textus procedunt, atque loquuntur in sensu accommodato, videlicet de omnibus subditis Ecclesiæ per susceptum baptismi sacramentum, quo intratur in Ecclesiam, ut amplius patebit discurrendo de singulis.

284. *Respondetur ad dictos canones.* — Et quidem imprimis ad c. *Canonum statuta*, h. t. et duos priores canones, respondet Glossa in cap. ult. *ŷ. Astringit.* h. t. et aliis, *Iy* « Custodiantur ab omnibus, » ac *Iy*, « Omnes astringit, » esse accipiendum de omnibus subditis, id est iis, qui sunt de sua jurisdictione, post susceptum videlicet sacramentum baptismi, quo veluti per januam fit ingressus in Ecclesiam. Nec obstat, quod *Iy Omnes* sit locutio generalis, ac proinde generaliter intelligenda. Nam

hoc verum est, nisi per alia jura, vel argumenta pateat limitatio, prout impræsentiarum talis restrictio, seu limitatio dictæ particulæ ad fideles, liquido habetur ex irrefragabili testimonio divi Pauli I *Corinth.* v. 12 et cit. c. *Gaudemus. de Divort.* cum aliis in conclusione allegatis textibus.

285. *Omni humanæ creaturæ necessarium est ad salutem subesse Romano Pontifici et cur?* — Ad Extravag. *Unam sanctam, de Majorit. et obed.* dicitur, procul dubio omni humanæ creaturæ omnino esse necessarium ad salutem, subesse Romano pontifici: nam et infideles tenentur jure divino, ac de necessitate salutis recipere baptismum, sicque ingredi sanctam Ecclesiam, extra quam, sicuti extra arcam Noe, regnante diluvio, nullus omnino salvatur, c. *Firmiter*, *ŷ Una de Summa Trinitat.* et can. *Quoniam vetusto*, 24 q. 1. Qui autem Ecclesiam per baptismum jam sunt ingressi, omnino tenentur subesse summo Pontifici, ejusque mandatis obedire, ut liquet ex dictis n. 53. et 263. Negatur tamen, hinc sequi, quod infideles, dum sunt actu infideles, atque extra Ecclesiam, teneantur legibus ecclesiasticis, seu constitutionibus canonicis: quinimo hoc expresse negatur in d. c. *Gaudemus de Divort.* Nec juvat limitatio Fagnani, eos solum in materia ipsis adaptabili teneri. Quia Pontifex loc. cit. negat paganos teneri canonicis constitutionibus, quæ jure ecclesiastico annullant contractum matrimonialem: quid autem magis potest esse accommodabile paganis, et judæis, quam materia contractus matrimonialis?

286. *Omnes homines, etiam infideles, sunt oves Christi.* — Obijcies III. Omnes homines tam fideles, quam infideles, sunt oves Christi per susceptionem baptismi; ergo etiam omnes homines obligantur legibus ecclesiasticis, saltem de jure, licet infideles hanc obligationem de facto non recognoscant. Probatur consequentia: tum quia Christus Dominus beato Petro, ejusque legitimis successoribus, dedit generalem potestatem pascendi omnes, et quascumque oves suas, *Joan.* c. XXI, 17. dicens: « *Pasce oves meas*, non distinguens (ut notatur d. c. *Solita, de Major. et obed.*) inter has oves, et alias; » tum quia Christus plenam super omnes, etiam infideles, accepit potestatem, eamque veluti diligens paterfamilias tradidit Ecclesiæ, suoque in terris relicto vicario; juxta illud *Matth.* cap. XXVIII, 18, 19. *Data est mihi omnis potestas in celo,*

et in terra: Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti: docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis; tum tandem, quia ita hactenus videntur sensisse Romani Pontifices, dum Papa Gregorius, et Innocentius, mandaverunt comburi librum Judæorum, *Thalmud* appellatum, et plures hæreses continentem; ac præceperunt puniri illos, qui dictas hæreses sequerentur.

287. *Omnes homines, etiam infideles, sunt oves Christi. Declaratur.* — Resp. negando consequentiam. Licet enim infideles possint dici oves Christi per creationem, hoc ipso tamen, quod necdum sint ingressi ejus ovile, sive veram Ecclesiam catholicam per baptismum, legibus hujusmere ecclesiasticis non astringuntur, donec hanc, veluti verum ovile Christi, et cujus Papa est pastor universalis, ingressi fuerint. Unde idem Servator *Joan.* x, 16. inquit: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili (NB.) et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile, et unus pastor.* Ad primam probationem patet responsio ex paulo ante dictis, n. 285. Ad alteram dicitur, verbis illis *Matth.* ult. comprehensis, dari quidem sanctis Apostolis, aliisque Ecclesiæ prælatis, generale mandatum prædicandi sanctum Evangelium ubique terrarum, et credentes baptizandi; non tamen idcirco conferri ipsis jurisdictionem in ipsosmet infideles, quamdiu hi foris sunt.

288. *Thalmud Judæorum cur per Papam jussus fuerit comburi?* — Ad ultimum respondetur optime fuisse a pontificibus damnatum, et comburi jussum *Thalmud* Judæorum, eo quod propter hæreses in ipso contentas fuerit contrarius ipsimet legi divinæ, ad cujus observantiam utique tenentur Judæi, alique infideles. Et hac eadem de causa recte mandantur puniri illi Judæi, qui dictas hæreses sequuntur, videlicet ob transgressionem legis divinæ, dummodo hæc punitio in opus deduci valeat; prout præsertim fieri potest erga Judæos in ditionibus, temporali jurisdictioni Pontificis, et aliorum principum christianorum subjectis. Quinimo si infideles prohibeant prædicatores sancti Evangelii, ad cujus receptionem ipsi jure divino obligantur, illisque molesti sint, ac injuriosi, ob parem violationem legis divinæ etiam bello indicto coerceri, et puniri possunt, ut suo loco, tit. *de Judæis et Sarracenis*, dicitur.

289. *An advenæ, et peregrini teneantur con-*

stitutionibus particularibus locorum per quæ transeunt? Remissive. — Quæritur V. Utrum advenæ, et peregrini teneantur constitutionibus particularibus locorum, per quæ transeunt? Resp. De hac quæstione ex professo, et fusius dixi egometipse tract. II. *Theologiæ moralis*, distinct. 3. q. 3. et 4. Ibi videatur.

§ XIII.

DE OBLIGATIONE LEGUM, ET STATUTORUM SÆCULARIUM QUOAD CLERICOS, SI DE HIS SPECIFICÉ DISPONUNT, VEL PROCEDUNT GENERALITER PRÆCIPiendo, AUT PROHIBENDO.

290. *Leges civiles, et statuta sæcularia, quæ nominatim disponunt de Ecclesiis, rebusque ecclesiasticis, non obligant, nisi approbentur ab Ecclesia.* — Quæritur I. An leges juris civilis, et statuta sæcularia, quæ nominatim ac specificè disponunt de Ecclesiis, personis rebusque ecclesiasticis, vim habeant ipsas obligandi? Resp. Negative; nisi approbentur ab Ecclesia. Ita Abbas Panormit. in c. *Ecclesia sanctæ Mariæ*. n. 10. et Felinus, ibid. n. 40. *ŷ. Prima est*, h. t. Menochius, lib. II. *de Jurisdict.*, cap. I. *Summa angelica*, *ŷ. Lex* n. 5. et communis aliorum.

291. *Sive dein aliquid statuatur in præjudicium, aut contra libertatem ecclesiasticam.* — Et hæc conclusio vel maxime procedit de illis legibus, atque statutis sæcularium principum, et magistratuum, quæ sive præcipiendo, sive prohibendo, sive certam formam in agendis statuendo, specificè disponunt de ecclesiis, ac ecclesiasticis, in harum præjudicium; ut patet ex c. *Que in ecclesiarum*, 7. h. t. Aut contra libertatem, seu immunitatem ecclesiasticam, text. clar. cap. ult. *de Rebus eccles. non alien.* ubi hujusmodi constitutio laicæ potestatis non solum a concilio generali (sive Lateranensi sub Innocentio III. celebrato) decernitur, non valere sub pœna excommunicationis, in præsumptores contrarium attentantes statuta; sed etiam additur, quod illa « non constitutio, vel destructio dici possit, nec non usurpatio jurisdictionis. » Idemque patet ex c. *Nimis. de Jurejurand.*, et c. *Quantum, de Censibus*, in 6. cum similibus.

292. *Sive etiam in earundem commodum, et favorem id fiat.* — Quinimo dicta conclusio procedit quoque in illis legibus, et statutis sæcularium, quæ specificè ac nominatim disponunt de ecclesiis, et ecclesiasticis, etiam